

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOLOŠKI FAKULTET

NIKŠIĆ

UNIVERZITET CRNE GORE FILOLOŠKI FAKULTET			
Datum: 19.09.2024.			
Gr. red.	Broj	Prilog	Vrijednost
03	1091/4		

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Odlukom Vijeća Filološkog fakulteta br: **01-5286/1**, od 28. decembra 2022. godine, imenovana je Komisija za ocjenu master rada pod nazivom **Funkcionalno i semantičko raslojavanje kletvi u *Poslanicama* Petra i Njegoševom *Gorskom vijencu*** kandidatkinje Anđele Bogdanović (broj indeksa 9/22), studentkinje master studija na Studijskom programu za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti u sljedećem sastavu: prof. dr Rajka Glušica (mentorka), prof. dr Zorica Radulović i doc. dr Nataša Jovović (članice). Komisija Vijeću podnosi

IZVJEŠTAJ O OCJENI MASTER RADA

Master rad **Funkcionalno i semantičko raslojavanje kletvi u *Poslanicama* Petra I i Njegoševom *Gorskom vijencu*** kandidatkinje Anđele Bogdanović napisan je na šezdeset dvije stranice standardnog formata. Pored uvodnih napomena datih u *Apstraktu* (na crnogorskom i engleskom jeziku) i *Uvodu*, osnovnu strukturu rada čini sedam poglavlja: 1. *Kletva–značenje, porijeklo i upotreba*; 2. *Uloga kletve u savremenom dobu*; 3. *Petar I Petrović Njegoš – crnogorski mitropolit, duhovni i svjetovni vladar*; 4. *Petar II Petrović Njegoš – crnogorski poeta, filozof i mislilac*; 5. *Funkcija i značenje kletvi u *Poslanicama* i u *Gorskom vijencu**; 6. *Stilsko-jezička obilježja i tradicionalni obrasci kletvi*; 7. *Kulturno-religijska uslovljenost kletvi u djelima Petra I i Petra II Petrovića Njegoša*. Nakon ovih poglavlja slijedi *Zaključak* i *Literatura*. Rad je napisan po propisanim pravilima u tehničkom i sadržinskom smislu.

KONCEPCIJA RADA

U uvodnom poglavlju kandidatkinja opisuje predmet i cilj izučavanja, obrazlaže hipoteze i metodološki okvir kao i istraživački korpus. Predmet istraživanja ovog rada je funkcionalno i

semantičko raslojavanje kletvi u *Poslanicama* Petra I Petrovića Njegoša i *Gorskom vijencu* Petra II Petrovića Njegoša. Kandidatkinja se bavi funkcijom i značenjem ekscerpiranih kletvi iz pomenutih djela. Kletve su frazeologizmi u širem smislu i predstavljaju jake pozicije u tekstu, a koriste se sa ciljem da se riječju utiče na nekog ili mu se nanese šteta i zlo. Kletva ima magijsku funkciju po kojoj se vjeruje da postoji neka vrsta veze koja je natprirodna između riječi i onoga što ona označava. Motiv istraživanja je autentičnost kletvi karakterističnih za crnogorsko govorno područje, pa kroz analizu kletvi možemo sagledati bogatstvo jezika i kulture crnogorskog naroda. Cilj rada je ekscerpiranje i analiza kletvi, prikaz njihove semantičke raznolikosti, određivanje njihove funkcije u tekstu i performativnog učinka kletvi na sagovornike, zatim stilske markiranosti i kulturološke obilježenosti. U uvodnom dijelu rada autorka je istakla da glavna hipoteza jeste da je semantička raslojenost kletvi u *Poslanicama* i *Gorskom vijencu* uslovljena kulturom u kojoj su nastale, zatim, da je njihova upotreba u djelu u skladu sa funkcijom koje kletve imaju, te da one imaju naglašen ekspresivno-emosivni potencijal i stilsku markiranost.

U prvom poglavlju naslovljenom *Kletva – značenje, porijeklo i upotreba* kandidatkinja daje osnovne informacije o kletvi na osnovu bogate literature koju je konsultovala. O kletvi se može govoriti kao najstarijem obliku govornog stvaralaštva, sa magijskom moći riječi i mogućnosti da se onome kome je upućena nanese veliko zlo. Kletve se mogu podijeliti na veliki broj načina, koji se razlikuje po motivima pa ih dijelimo na: mitološke, bolečkanske, „zdravičarske“, međaške, šaljive, lažne, stočarske, egzistencijalne, zajedljive i sarkastične, rimovane, metaforične, poredbene, trenutne, teške, mučne, lakše, igračke, inadžijske, muške, ženske i druge. Kad je porijeklo kletvi u pitanju, smatra se da je ono ostatak mitološke, paganske vizije svijeta kod donekle hristijanizovanih pripadnika slovenskog naroda, pri čemu je, pogotovo u frazeološkim proučavanjima, teško razdvojiti prethrišćanski sloj od hrišćanskog.

U drugom poglavlju *Uloga kletve u savremenom dobu* autorka ističe da je savremeno doba, napretkom moderne tehnologije i društva potisnulo brojne manifestacije prošlih vremena, u svemu pa i u jeziku. Samim tim je upotreba kletve danas skoro iščezla kod mladih ljudi. Kletva je svoju primjenu u novije vrijeme našla najviše u govoru starije populacije, mada ponekad i mlađe ali u šaljivom kontekstu.

Treće i četvrto poglavlje kandidatkinja je posvetila biografskim podacima i životima dva najznačajnija mitopolita iz dinastije Petrovića: Petra I i Petra II, njihovim djelima, stvaralaštvu i zaslugama. U ova dva poglavlja kandidatkinja nastoji da iznošenjem podataka iz života dva Petra

Petrovića osvijetli vrijeme u kojem su živjeli, kulturu, način života i aksiološke vrijednosti da bi se bolje moglo razumjeti i njihovo djelo i sama upotreba kletvi u njima.

Peto poglavlje *Funkcija i značenje kletvi* jeste centralno jer se u njemu analiziraju funkcije i značenja kletvi u *Poslanicama* i *Gorskom vijencu* i stoga je podijeljeno u dva potpoglavlja posvećena ovim djelima. Petar I je bio vladar, vojskovođa, crnogorski mitropolit privržen svojoj zemlji i narodu ali i odličan pisac. Početak XIX vijeka u Crnoj Gori obilježile su krvne osvete i bratoubilački ratovi. Vladika je bio nemoćan i poražen gledajući kako je narod nesložan pa im šalje poslanice, a u njima prijetnje koje povremeno prerastaju u kletve. Autorka analizira značenja kletvi u brojnim poslanicama Petra I crnogorskim plemenima i efekte koji se postižu. I kletve iz *Gorskog vijenca* se detaljno analiziraju u ovom poglavlju, one čine znatan broj stihova (181 od 2819) i donose posebnu atmosferu jednog herojsko-ratničkog modela kulture. Čime se zaklinju junaci *Gorskog vijenca*, šta je u crnogorskom društvu toga doba na vrhu vrednosnog sistema, šta je najvažnije saznajmo iz semantič analize sprovedene u radu.

U šestom poglavlju vrši se analiza stilsko-jezičkih osobenosti kletvi koje odlikuje i posebno naglašavanje, ritam i ton što doprinosi njenom emocionalnom i ekspresivnom izrazu. Jezik kletvi može biti svakodnevni, jednostavan i direktan, ali mnogo češće je u analiziranim tekstovima poetičan pun slikovite imaginacije, jezgrovit. Iskazi su sažeti i u njima se koriste razne stilske figure: metafora, hiperbola, metonimija, sinegdoha. Perifraza, tj. opsino iskazivanje nečega ne jednom, već sa više reči koje nose njena osnovna svojstva često je korišćena u kletvama. Ona pridonosi poetičnosti i neobičnosti kletvenog iskaza, ali i čini da on ponekad nije u prvom trenutku razumljiv, već zahteva od slušaoca izvjesnu misaonu i imaginativnu sposobnost.

Kulturno religijska uslovljenost kletvi u Poslanicama i Gorskom vijencu je tema sedmog poglavlja u kojem kandidatkinja pokazuje da kroz kletve možemo sagledati vrijeme u kojem su živjeli i stvarali Petar I Petrović i Petar II Petrović Njegoš. Oba su bili mitropoliti, tj. crkvena lica i vladari Crne Gore, i baš kao takvi imaju specifičan društveni status te je značaj njihovog govora i djela drugačiji nego drugih pisaca. Kletve su se smatrale neprimjerenim za takve osobe, jer se očekuje da budu duhovni i moralni uzori svoje zajednice. Međutim, Petar I se služio kletvom kao oruđem vadanja i uticaja na Crnogorce, pokušavajući njima da suzbije krvne osvete i bratoubilačke ratove. Međutim, u slučaju obojice autora kletve treba posmatrati i u okviru umjetničke slobode i književnog izraza.

U *Zaključku* kandidatkinja ukratko sumira temeljne rezultate istraživanja i ukazuje na pravce mogućih daljih istraživanja kletvi kao žanra. Na kraju rada je i *Literatura* u kojoj su popisane bibliografske jedinice korišćene u radu i koja pokazuje da su korišćene reference relevantne za temu ovog rada.

METODE I PREDMET ISTRAŽIVANJA

Kandidatkinja se u radu koristila prije svega, analitičkom metodom, ali i komparativnom metodom, kao i metodom analize sadržaja. Korišćena je i metoda analogije, generalizacije i konkretizacije. Na kraju se koristi metod sinteze kako bi se sumirali rezultati istraživanja i dali potencijalni pravci za buduće analize i interpretacije jezičkih i stilskih karakteristika kletvi u dva kanonska teksta crnogorske književosti..Najprije je bilo potrebno izvršiti prikupljanje i ekscerpiranje primjera kletvi iz djela Petra I Petrovića i Petra II Petrovića Njegoša. Za ovo istraživanje najvažnija je metoda analize, dok se metoda deskripcije koristi pri opisu značenja kletvi, a koristi se i komparativna metoda. Komparativnom metodom uočavaju se sličnosti i razlike kletvi u *Poslanicama* i *Gorskom vijencu*. Metode naučnih disciplina lingvokulturologije i frazeologije su poslužile za utvrđivanje kletvi kojima se iskazuju običaji, navike i kulturološke specifičnosti naroda u kojem su nastale.

ISTRAŽIVAČKA PITANJA

Kletva je bila najprije zastupljena u narodnom književnom stvaralaštvu, a u ovom master radu fokus istraživanja je na *Poslanicama* Petra I Petrovića Njegoša i na *Gorskom vijencu* Petra II Petrovića Njegoša. U radu se obraća pažnja i na prilike u kojima su živjeli Petrovići radi lakšeg razumijevanja i analiziranja kletvi ekscerpiranih iz njihovih djela. Naučnoistraživački zadatak je usmjeren na analizu značenje i funkciju kletvi, njihovu ideološku i kulturnu pozadinu, uslove u kojima su rečene kao i posljedice u koje se vjerovalo da će dati. Izdvajanje kletvi iz *Poslanica* i *Gorskog vijenca* rezultiralo je njihovom komparativnom analizom, utvrđivanjem sličnosti, razlika među njima i opravdanosti upotrebe. Posebno je obrađen jezičko-stilski aspekt kletvi i njihova ekspresivna funkcija.

Nakon postavljanja predmeta, ciljeva i zadataka istraživanja, postavljena je glavna hipoteza koja glasi da je semantička raslojenost kletvi u *Poslanicama* i *Gorskom vijencu* uslovljena kulturom u kojoj su nastale, zatim i dva istraživačka pitanja: da je upotreba kletvi u oba analizirana djela u skladu sa funkcijom koje kletve imaju, te da one imaju naglašen ekspresivno-emotivni potencijal i stilsku markiranost.

Kandidatkinja je potvrdno odgovorila i dokazala postavljenu hipotezu, naročito u petom, šestom i sedmom poglavlju, ali i dva istraživačka pitanja jer je pokazala u radu da kletve kao jake pozicije u tekstu imaju posebno smantičko-stilsko opterećenje i markiranost i da je njihova funkcija prizvanje neke vrsta zla ili nesreće na nekoga, čime se kletve povezuju sa magijskom funkcijom jezika.

ZAKLJUČCI I NAUČNI DOPRINOS

U master radu *Funkcionalno i semantičko raslojavanje kletvi u Poslanicama Petra I i Njegoševom Gorskom vijencu* kandidatkinja je najprije postavila teorijske temelje na osnovu kojih je mogla da započne sopstveno istraživanje građe. Osnovni podaci o Petru I i II Petroviću Njegošu njihovom djelu, kulturi i vremenu u kojem su živjeli, zatim osnovna teorijska znanja o kletvama i njihovoj funkciji poslužili su kandidatkinji kao polazište. Izdvajanje kletvi iz dva analizirana djela je jedan dio rada, zatim slijedi njihova klasifikacija po više kriterijuma, a onda semantička, funkcionalna i jezičko-stilska analiza.

Dakle, na osnovu istraživanja i analize kletvi u *Polanicama* i *Gorskom vijencu* kandidatkinja je u svom radu pokazala sposobnost za naučnoistraživački rad i korišćenje relevantne naučne literature. Naučnim argumentima dokazala je postavljenu hipotezu i istraživačka pitanja. Ovim radom je obogaćena literatura o kletvama i dat znatan doprinos rasvjetljavanju jednog značajnog linvokulurološkog fenomena.

Na osnovu svega rečenog Komisija predlaže Vijeću Filološkog fakulteta da prihvati **Izveštaj o ocjeni master rada** kandidatkinje Anđele Bogdanović, kao i da odobri javnu odbranu pomenutog master rada.

U Nikšiću, 18. septembra 2024. god.

Komisija:

Rajka Glušica

Prof. dr Rajka Glušica, mentorka

Zorica Radulović

Prof. dr Zorica Radulović, predsjednica

Nataša Jovović

Doc. dr Nataša Jovović, članica

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOLOŠKI FAKULTET

NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Predmet: Predlog Komisije za odbranu master rada

Predlažem Komisiju za odbranu master rada **Funkcionalno i semantičko raslojavanje kletvi u *Poslanicama Petra I* i Njegoševom *Gorskom vijencu*** kandidatkinje Anđele Bogdanović sa Studijskog programa za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti, u sastavu:

1. Prof. dr Rajka Glušica, mentorka
2. Prof. dr Zorica Radulović, predsjednica komisije
3. Doc. dr Nataša Jovović, članica komisije.

Nikšić, 18. septembar 2024.

Prof. dr Rajka Glušica
Studijski program za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti

